

Asia: VN/8058/2023

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittujen kaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta

Huomiot asetuksen pykälistä

Huomionne asetusluonnoksen 1 §:stä ja liitteistä 1-3.

Asetusluonnoksessa sanotaan ”on käytettävä tämän asetuksen liitteen 1-3 mukaisia kaavamääräyskoodeja”. On mahdollista, jopa todennäköistä, että liitteiden mukaisten kaavamääräyskoodien käyttöönoton jälkeen niissä huomataan muutos- ja lisäystarpeita. Lahden kaupunkia huolestuttaa miten nopeasti ja helposti asetuksen liitteitä voidaan päivittää, kun tarve tulee, ja miten se mahdollisesti tulee vaikuttamaan kansallisen kaavatieomallin mukaisten kaavojen laadintaan.

Kaavamääräyskoodien arviointia vaikeutti osaltaan se, ettei määräyskoodin yhteydessä ollut tietoa mihin kaavatasoon koodi liittyy.

Huomionne asetusluonnoksen 2 §:ssä esitettyyn vaatimukseen siitä, että kaavassa on noudatettava liitteen 4 mukaista vakiomuotoista kaavamääräyksen ja kaavakohteen esitystapaa ja kaavamääräyksen otsikointia.

Asetusluonnoksessa sanotaan (alkuperäistä hieman lyhentäen) ”on noudatettava liitteen 4 mukaista esitystapaa”. Liitteessä 4 esitetty esitystapaohjeistus kuitenkin jättää paljon vielä avoimeksi ja tulkinnan varaan.

Huomionne liitteessä 4 esitettyihin kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystapoihin.

Nyt ehdotettu esitystapa on pääpiirteissään hyvin samankaltainen nykyisen ohjeistuksen kanssa.

Mikäli kaavojen esitystavassa tavoitellaan kansallista yhtenäisyyttä, olisi tarpeen tarkentaa ohjeistukseen mm. käytettävät väriarvot, fonttityypit ja -koot, sekä viivan paksuudet.

Liitteessä on esitetty useita erilaisia rasterimaisia alueita (viiva- ja pisterasteroinnit) kuvaamaan mm. istutettavia alueita, torialueita, arvokasta harjualueita tai tärinäaluetta. Tällaisia merkintöjä on käytetty sekä asema- että yleiskaavassa. Monet liitteessä kuvatuista eri kaavamääräyksiä ilmaisevista kohteista esitetään keskenään samanlaisella esitystavalla/rasterilla. Miten nämä kuvautuvat

kaavatulosteelle ymmärrettävästi niissä tapauksissa, missä toistensa kanssa esitystavaltaan samankaltaiset aluerajaukset sijaitsevat kokonaan tai osin päällekkäin? Lisäksi huolemme kohdistuu viiva- ja pistemäisten rasterointien alle jääviin kaavamääräyksiin ja erityisesti siihen, erottuvatko rasterointien alle jäävät kaavamääräykset kaavatulosteelta. Joissakin tapauksissa, mikäli rasterimuotoisten määräysten kuvautumista noudatetaan annetun ohjeistuksen mukaisena, saattaa jopa alueen pääkäyttötarkoitus hämärtyä.

Asemakaavan osalta nykyinen esitystapaohjeistus sallii rakennusalan ”korostamisen” käyttötarkoituksialuetta tummemmalla värisävyllä. Tämä on Lahdessa koettu hyväksi ja havainnolliseksi tavaksi toimia. Sallitaanko rakennusosalalle väritäytön antaminen myös uuden esitystavan osalta?

Yleiskaavan osalta runsas eri värien ja värisävyjen käyttö useissa alueen osia kuvaavissa aluemaisissa rasteroinneissa ja erilaisissa viivamaisissa kohteissa voi olla hankala käytännössä toteuttaa siten, että rasteroinnin/viivan väri erottuu riittävästi aluevarausväriytyksestä.

Liitteessä alueen osaa kuvaava käyttötarkoitus ilmaistaan usein käyttämällä rajauksen lisäksi kirjainlyhenteitä, joiden merkkimäärä vaihtelee 1-6 merkin välillä. Jo 4 merkin pituinen merkkijono voi asemakaavassa olla haasteellista sovittaa kuvautumaan onnistuneesti kaavatulosteelle suhteessa muihin kaavamääräyksiin ja kaavan pohjakarttaan, mutta etenkin sitä pidemmät ovat hyvin haastavia. Yleiskaavassa on myös vastaavanlaisia kirjainlyhenteitä esitetty käytettäväksi. Yleiskaavassa niiden käytön haaste voi liittyä alueiden mittakaavaan ja käytetty kirjainlyhenne voi hukkaa isoon alueeseen, jossa saattaa risteillä myös muita vastaavalla kuvautumisella, mutta erilaisella lyhenteellä merkittyjä ja eri kaavamääräykseen kuuluvia alueen osia.

Huomionne liitteessä 4 esitettyihin kaavamääräyskoodien yhdistelmiin ja kaavamääräyksen muodostamisen periaatteisiin liittyen.

Asetusluonnokseen liittyvissä koodistoissa listataan kansallisella tasolla yhteentoimivat ja koneluettavat kaavamääräyskoodit. Sallitaanko niiden lisäksi tarvittaessa omien kuntakohtaisten koodien luominen, mikäli näiltä koodilistoilta ei löydy soveltuvaa koodia? Miten näissä tapauksissa kuntakohtaisten kaavamääräysten kuvautuminen määritellään?

Liitteessä ei annettu esimerkkejä asema- ja yleiskaavassa käytettävien ohjeellisten alueen osien kuvautumisesta. Yleiskaavan osalta liite ei ohjeista kehitettävien kävelyn ja pyöräilyn yhteyksien kuvautumisesta.

Yleiset huomionne liitteestä 4.

Jäimme pohtimaan, miksi yleiskaavamerkinnöissä on eri liikennemuotojen käyttöön tarkoitetuissa linjauksissa runsaasti merkintävaihtoehtoja autoteille, rautateille ja joukkoliikenteelle, mutta yhteensä vain kolme merkintää kävelylle ja pyöräilylle. Näistä kolmesta yksi on yhteinen. Kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksien parantamiseksi ja laadukkaasti liikkumisympäristön edistämiseksi ja huomioimiseksi yleiskaavatasolla näkisimme, että kansallisellakin tasolla hyötyisimme määräyksistä, joilla voidaan kuvata eritasoisia kävelyn ja pyöräilyn reittejä, tai esim. kävelyn laatureittiä.

Yleiskaavamerkintöjen osalta epätietoisuutta aiheutti eri liikennemuotojen esimerkeissä myös päärata–merkinnän merkitys. Mikäli tällä tarkoitetaan Helsingin ja Oulun välistä rautatieyhteyttä, pitäisikö tällöin olla omat kaavamerkinnät myös esim. Rantaradalle, Oikoradalle tai Karjalan radalle. Liitteessä on merkintöihin nostettu myös kaupunkirata, joka on käytössä ainoastaan pääkaupunkiseudulla. Onko sen paikka kansallisessa ohjeistuksessa?

Liitteen mukaiseen esitystapaohjeistukseen liittyy vielä paljon kysymysmerkkejä ja lisää varmasti nousee, kun uudenlainen esitystapa otetaan kansallisen kaavatietomallin mukaan laadituissa kaavoissa käyttöön. Asetusluonnoksesta lausumista olisi helpottanut, mikäli käytettävissä olisi ollut esimerkkejä, kuten kuvia (otteita kaavasta), jossa on käytetty uuden kuvautumisen mukaisia merkintöjä. Sen lisäksi jäimme kaipaamaan vertailua nykyisen ja tulevan esitystavan muutosten välillä.

Lisäksi kysymyksiä herättää, ja kuinka liitteestä puuttuvat kaavamääräykset esitetään. Myöskään tarkkaa kuvaustekniikkaa, kuten väriarvoja, fonttityyppejä tai viivanpaksuuksia ei vielä ole määritelty.

Osassa kaavamääräyksiä esitystapa muodostuu nykyistä monimutkaisemmaksi. Tästä esimerkkinä asemakaavan istutettava puurivi-määräys, jonka viivakohteelle on vaikea määritellä tarkka sijainti; onko puurivin todellinen sijainti määräyksessä esitetyn ympyrän keskellä, vai ympyrästä lähtevän viivan päässä.

Yleiset huomionne asetuksesta

Yleiset huomionne luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittavien kaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta.

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne.

-

Vanhala Maria
Lahden kaupunki